

KURT VONEGAT

KLANICA
PET

ili

DEČJI KRSTAŠKI RAT

Preveo s engleskog
Branko Vučićević

■ Laguna ■

Naslov originala

Kurt Vonnegut, Jr.
SLAUGHTERHOUSE-FIVE,
or The Children's Crusade

Copyright © Copyright © 1969 by Kurt Vonnegut, Jr. /

Copyright renewed 1997 by Kurt Vonnegut, Jr.

All rights reserved.

Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kolo VI / Knjiga 25

*Za Meri O'Her
i Gerharda Milera*

Sadržaj

KLANICA PET ili Dečji krstaški rat 11

Goran Skrobonja: *BRKATI TRALFAMADORIJANAC*
ili Pisoar Kurta Vonegata207

*Kravica muče,
Probudi se luče,
Ali Isus, boga mali,
Nikad da se plačem javi.*

Jedan

SVE SE OVO ODISTA DOGODILO. Manje-više. U svakom slučaju, delovi o ratu prilično su istiniti. Jedan momak koga sam poznao *stvarno* je streljan u Drezdenu zato što je uzeo čajnik koji mu nije pripadao. Drugi momak koga sam poznao *stvarno* je pretio da će posle rata unajmiti revolveraše da poubijaju njegove lične neprijatelje. I tako dalje. Izmenio sam sva imena.

Ja sam se *stvarno* vratio u Drezden 1967, zahvaljujući parama Gugenhajmove zadužbine (bog je poživeo). Mnogo je ličio na Dejton, Ohajo, samo sa više praznih placeva. Mora biti da tlo sadrži tone i tone brašna od ljudskih kostiju.

Vratio sam se onamo sa jednim starim ratnim drugom, Bernardom V. O'Herom, pa smo se sprijateljili sa šoferom taksija koji nas je odvezao do klanice gde su nas, kao ratne zarobljenike, zaključavali preko noći. Šofer se zvao Gerhard Miler. Rekao nam je da je neko vreme bio američki zarobljenik. Mi smo ga pitali kakav je život u

komunističkom režimu, a on reče da je isprva bilo grozno, jer su svi morali tako naporno da rade, a nije bilo krova nad glavom ni hrane ni odeće. Ali sada je mnogo bolje. Ima prijatan stančić, a njegova kći dobija izvrsno obrazovanje. Njegova majka je spaljena u drezdenskoj ognjenoj oluji. Tako mu je to.

Za Božić je poslao O'Heru dopisnicu i evo šta je na njoj pisalo:

„Vama i vašoj porodici, kao i onom vašem prijatelju, želim srećan Božić i Novu godinu i nadam se da ćemo se ponovo sresti u svetu mira i slobode, u taksiju, ako slučaj bude hteo.“

To mi se veoma dopada: „Ako slučaj bude hteo“.

Bilo bi mi odvratno da vam pričam koliko me je ova drljava knjižica stajala novca i anksioznosti i vremena. Kad sam se, pre dvadeset tri godine, vratio kući iz Drugog svetskog rata, mislio sam da će mi biti lako da pišem o uništenju Drezdena, jer ću imati samo da saopštim ono što sam video. A mislio sam, takođe, da će to biti remek-delo, ili da ću bar zaraditi grdne pare, pošto je tema tako velika.

Ali iz mog duha tada nije izašlo mnogo reči o Drezdenu – ili bar ne dovoljno da se od njih napravi knjiga. Pa ne dolaze mnoge reči ni sad, kad sam postao stari kenjac sa uspomenu, sa pal-mal cigaretama, sa odraslim sinovima.

Razmišljam koliko je drezdenski deo mojih sećanja bio neupotrebljiv, a koliko je Drezden mamio da se o njemu piše, pa me to podseća na onaj slavni limerik:

*Bio jednom mladić iz Stambola,
Koji se ovako obraćao svome udu:
„Uzeo si mi sve bogatstvo
I upropastio zdravlje,
A sad nećeš ni da piškiš,
ti, matora ludo.“*

A prisećam se i pesme koja ovako ide:

*Zovem se Jon Jonson,
Radim u Viskonsinu,
Radim tamo u pilani.
Ljudi koje srećem ulicom
Pitaju: „Kako se zoves?“
A ja velim:
„Zovem se Jon Jonson,
Radim u Viskonsinu...“*

I tako dalje u beskonačnost.

Tokom godina ljudi koje sam susretao često su pitali na čemu radim, a ja sam obično odgovarao da je glavna stvar knjiga o Drezdenu.

Jednom sam to rekao Harisonu Staru, filmskom redite-lju, a on podiže obrve i upita: „Da li je to antiratna knjiga?“

„Jeste“, rekoh. „Valjda.“

„Znate li šta ja kažem ljudima kad čujem da pišu an-tiratne knjige?“

„Ne. Šta im to kažete, Harisone Staru?“

„Kažem: 'Zašto umesto toga ne napišete *antiledničku* knjigu?“

On je, naravno, time mislio da će uvek biti ratova, da ih je isto toliko lako zaustaviti kao lednike. I ja tako mislim.

A čak i kad ratovi ne bi neprestano dolazili, poput lednika, i dalje bi ostala obična stara smrt.

Kad sam bio nešto mlađi, dok sam radio na svojoj slavnoj knjizi o Drezdenu, upitao sam jednog starog ratnog druga, koji se zvao Bernard V. O'Her, da li mogu da ga posetim. On je bio okružni tužilac u Pensilvaniji. Ja sam bio pisac na Kejp Kodu. U ratu smo bili redovi, pešadijski izviđači. Nikad nismo očekivali da ćemo posle rata zaraditi pare, ali nam je obojici sasvim lepo išlo.

Poverio sam Belovoj telefonskoj kompaniji da ga pro-nađe. Oni su po tom pitanju divni. Ponekad me u kasne noćne sate spopadne jedna bolest, u vezi sa alkoholom i telefonom. Napijem se, a ženu oteram od sebe dahom koji smrdi na iperit i ruže. A onda, govoreći ozbiljno i elegantno u telefon, tražim od telefonistkinja da me povežu sa ovim ili onim prijateljem za koga godinama nisam čuo.

Na taj način sam dobio vezu sa O'Herom. On je mali, a ja sam visok. U ratu smo bili Pat i Patašon. U ratu smo zajedno pali u zarobljeništvo. Na telefonu sam mu rekao ko sam. Uopšte mu nije bilo teško da poveruje. Bio je budan. Čitao je. Svi ostali u njegovoj kući su spavali.

„Čuj“, rekoh, „ja pišem tu knjigu o Drezdenu. Treba mi pomoć da se setim raznih stvari. Pitam se da li bih mogao da dođem da te vidim, pa da pijemo i pričamo i da se prisećamo.“

Nije bio oduševljen. Kazao je da ne može bogzna čega da se seti. Ali, ipak, reče da dođem.

„Mislim da će vrhunac knjige biti pogubljenje jednog starog Edgara Derbija“, rekoše. „Ta ironija je *tako* ogromna. Ceo jedan grad biva spaljen, a hiljade i hiljade ljudi pobijene. I onda tog američkog pešadinca hapse u ruševinama zato što je uzeo čajnik. Pa mu sude na propisan način i onda ga strelja vod za streljanje.“

„Aha“, reče O’Her.

„Zar ne misliš da je to pravo mesto gde treba da dođe vrhunac?“

„Ja se u to ne razumem“, reče on. „To je tvoj zanat, a ne moj.“

Kao maloprodavac vrhunaca i uzbuđenja i ocrtavanja likova i divnog dijaloga i napetosti i sukoba, ja sam mnogo puta skicirao drezdensku priču. Najbolji nacrt koji sam ikad napravio, ili bar najbolji, beše na poleđini rolne tapeta.

Upotrebio sam bojice svoje kćeri, za svaku glavnu ličnost drugu boju. Na jednom kraju tapeta bio je početak priče, a drugi kraj je bio završetak, a tu je zatim bio srednji deo koji je činio sredinu. A plava linija se spajala sa crvenom, pa sa žutom, a žuta linija se onda prekidala, jer je ličnost predstavljena žutom linijom umrla. I tako dalje. Uništenje Drezdena prikazano je vertikalnim pojasom narandžastih krstića, a sve linije koje su još bile u životu prolazile su kroz nju i izlazile na drugu stranu.

Kraj, gde su se prekidale sve linije, bejaše repište na obali Elbe, nadomak Halea. Padala je kiša. Rat u Evropi je već nekoliko nedelja bio završen. Stajali smo u redovima, pod stražom ruskih vojnika – Englezi, Amerikanci, Holanđani, Belgijanci, Francuzi, Kanađani, Južnoafrikanci,

Novozelandski, Australijanci, hiljade nas koji ćemo prestatati da budemo ratni zarobljenici.

A na drugoj strani poljane bile su hiljade Rusa i Poljaka i Jugoslovena i tako dalje, pod stražom američkih vojnika. Tamo, na kiši, obavljena je razmena – jedan prema jedan. O’Her i ja smo se, s mnogo drugih, uspenrali u američki kamion. O’Her nije imao nikakve suvenire. Skoro svi ostali jesu. Ja sam imao svečanu sablju Luftvafe, još je imam. Onaj ostrvljeni mali Amerikanac, koga u ovoj knjizi zovem Pol Lazaro, imao je otprilike kilo dijamanta i smaragda i rubina i tako dalje. Skinuo ih je sa mrtvih u podrumima Drezdena. Tako mu je to.

Jedan idiotski Englez, koji je negde izgubio sve zube, čuvao je svoj suvenir u platnenoj torbi. Torba je počivala na mojim risovima. Ovda-onda bi zavirio u torbu i kolutao očima i krivio svoj usukani vrat, pokušavajući da ulovi da li ljudi žudno gledaju njegovu torbu. Pa bi drmao torbom po mojim risovima. Mislio sam da je to drmanje slučajno. Ali nisam bio u pravu. On je nekome morao da pokaže šta je u torbi, a beše dokonao da se u mene može pouzdati. Uhvatio je moj pogled, namignuo, otvorio torbu. Unutra se nalazio gipsani model Ajfelove kule. Obojen u zlatno. U model je bio ugrađen sat.

„Straobalna stvar“, reče.

Prebacili su nas avionom u logor za oporavak u Francuskoj, gde su nas kljukali čokoladnim mlekom i drugom bogatom hranom dok svi nismo bili pokriveni salom kao u bebe. Onda su nas poslali kući i ja sam se oženio zgodnom devojkom koja je, takođe, bila pokrivena salom kao u bebe.

I dobili smo bebe.

A one su sad odrasle, a ja sam stari kenjac sa uspomenama i pal-mal cigaretama. Zovem se Jon Jonson, radim u Viskonsinu, radim tamo u pilani.

Ponekad, kasno noću, pošto moja žena ode u postelju, pokušavam da pozovem telefonom stare prijateljice. „Centrala, da li biste mogli da mi date broj gospođe Te i Te. Mislim da živi Tu i Tu.“

„Žao mi je, gospodine. Takav pretplatnik ne postoji u imeniku.“

„Hvala, centralo. Veliko hvala.“

Onda pustim psa napolje, ili unutra, pa malo pričamo. Dajem mu na znanje da ga volim i on meni daje na znanje da me voli. Njemu ne smeta smrad na iperit i ruže.

„Ti si na mestu, Beljo“, velim psu. „Je l' znaš, Beljo? Ti si na mestu.“

Ponekad uključim radio i slušam neku govornu emisiju iz Bostona ili Njujorka. Kad puno popijem, ne podnosim muziku sa ploča.

Pre ili kasnije odlazim u postelju, a žena me pita koliko je sati. Ona uvek mora da zna koliko je sati. Katkad ne znam i kažem: „*Pojma* nemam.“

Ponekad razmišljam o svome školovanju. Nakon Drugog svetskog rata izvesno vreme sam pohađao Univerzitet u Čikagu. Studirao sam na Odseku za antropologiju. U ono vreme su predavali da među ljudima ne postoji ama baš nikakva razlika. Možda to još predaju.

Druga stvar kojoj su nas učili bila je da niko nije smešan ili rđav ili odvratan. Nekoliko dana pre no što će umreti, reče mi otac: „Znaš, nikad nisi napisao priču u kojoj postoji zlodej.“

Rekao sam mu da je to jedna od stvari koje sam posle rata naučio na koledžu.

Dok sam studirao za antropologa, ujedno sam radio kao policijski reporter slavnog Čikaškog biroa za gradske vesti, sa platom od dvadeset osam dolara nedeljno. Jednom su me prebacili iz noćne smene u dnevnu, tako da sam radio šesnaest sati bez prekida. Izdržavali su nas svi listovi u gradu i agencije i celo to društvo. A mi smo pokrivali sudove i policijske stanice i vatrogasce i obalsku stražu, čak tamo na jezeru Mičigen, i sve to. Sa ustanovama koje su nas izdržavale bili smo povezani pneumatskim cevima što su išle ispod ulica Čikaga.

Reporteri su telefonom javljali izveštaje piscima koji su sedeli sa slušalicama na ušima, a pisci bi kucali izveštaje na matrice. Izveštaji su umnožavani i trpani u čaure od mesinga i somota koje su pneumatske cevi potom proždirale. Najokoreliji reporteri i pisci bile su žene što su preuzele poslove muškaraca koji su otišli u rat.

I svoj prvi izveštaj morao sam da diktiram telefonom jednoj od tih poganih devojaka. Ticao se mladog veterana koji se zaposlio kao liftboj starinskog lifta u jednoj poslovnoj zgradi. Na prvom spratu vrata lifta su bila od ukrasnog izuvijanog železa. Železni bršljan je zmijuljio u otvore i iz njih. Tu je bila gvozdена grančica sa dve načvorene gugutke.

Taj veteran je odlučio da odveze lift u podrum, pa je zatvorio vrata i krenuo naniže, ali mu se burma zakačila za sve one ukrase. Tako je podignut u vazduh, pod lifta

se spustio, izmakao mu ispod nogu, a vrh kabine ga je zgnječio. Tako mu je to.

I tako sam ovo javio, a žena koja je trebalo da otkuca matricu upita: „Šta je kazala njegova supruga?“

„Još ne znam“, rekoh. „Tek se dogodilo.“

„Pozovi je i izvuci joj izjavu.“

„Šta?“

„Predstavi se kao kapetan Fin iz policije. Kaži da imaš tužnu vest. Saopšti joj novost i vidi šta će reći.“

Tako sam učinio. Kazala je ono što biste očekivali da kaže. Bilo je tu i odojče. I tako dalje.

Kad sam se vratio u kancelariju, ona žena-pisac me upita, za svoju ličnu informaciju, kako je zgnječeni momak izgledao kad je zgnječen.

Rekoh joj.

„Da li ti je to smetalo?“, reče ona. Jela je filovanu čokoladu „tri musketara“.

„Što bi mi, kog đavola, smetalo, Nensi?“, rekoh. „U ratu sam video mnogo gore stvari.“

Čak i tada sam kao pisao knjigu o Drezdenu. U ono vreme to u Americi nije bio slavan vazdušni napad. Nije bilo mnogo Amerikanaca koji su znali koliko je bio gori, recimo, od Hirošime. Ni ja to nisam znao. Nije bilo velikog publiciteta.

Desilo mi se da na jednom koktelu ispričam o napadu, kako sam ga ja video, o knjizi koju ću napisati, jednom profesoru Čikaškog univerziteta. Bio je član nečeg što se zvalo Komitet za društvenu misao. A on je meni pričao o

koncentracionim logorima i o tome kako su Nemci pravili sapun i sveće od sala mrtvih Jevreja i tako dalje.

Sve što sam mogao da kažem bilo je: „Znam, znam. Znam.“

Drugi svetski rat je, nepobitno, sve načinio veoma okorelim. A ja sam počeo da radim u sektoru za odnose s javnošću kompanije *Dženeral elektrik* u Šenektadiju, država Njujork, i dobrovoljni vatrogasac u selu Elplos, gde sam kupio svoju prvu kuću. Šef mi je bio jedan od najokorelijih momaka koje ću ikad upoznati. Za vreme rata je bio potpukovnik u boltimorskom sektoru za odnose s javnošću. Dok sam bio u Šenektadiju, stupio je u Holandsku reformističku crkvu, koja je vaistinu veoma okorela crkva.

Ponekad bi me podsmešljivo upitao zašto nisam bio oficir, kao da sam nešto loše učinio.

Moja žena i ja izgubili smo svoje salo kao u bebe. Bile su to naše mršave godine. Prijatelji su nam bili silesija mršavih veterana i njihovih mršavih supruga. Najfiniji veterani u Šenektadiju, smatrao sam, najljubazniji i najzabavniji, koji su najviše mrzeli rat, behu oni koji su se odista borili.

Tada sam otpisao Vazduhoplovstvu, moleći za pojedinsti o napadu na Drezden, o tome ko je izdao naređenje za napad, koliko je aviona obavilo napad, zašto su to učinili, kakvi su poželjni rezultati postignuti i tako dalje. Odgovorio mi je čovek, koji je, poput mene, radio u sektoru za odnose s javnošću. Kazao je da mu je žao, ali da su ti podaci još uvek strogo poverljivi.